

Anna Stiborová: Taneční skupina Baletní jednotka Křeč jako příklad jednoho „ostrůvků svobody“ mladé generace 80. let v Československu v oblasti divadelních aktivit

Oponentský posudek bakalářské práce

Jak je z dlouhého názvu patrné, tématem práce je známá divadelní skupina 80. let BJ Křeč. Téma je to zajímavé a ve spojení s použitou metodou – „oral history“ – působí slibně. Dojem po přečtení je ovšem rozpačitý.

Celou práci proniká mnohostranná neujasněnost. Jako první se projevuje ve formulaci „teoretických východisek“ (s. 2): *Co se týče základního teoretického ukotvení práce a hypotézy, vychází náš text z publikace M. Vaňka a kol. „Ostrůvky svobody..“*. Pokud je z citované knihy převzata nějaká teorie, nikde dál už o ní není ani slovo; spíš tu ovšem nejde o teorii, ale o výchozí hypotézu, s níž autorka dál pracuje. Aniž bych byla školený historik, jsem přesvědčená, že ve výzkumu a interpretaci nedávné minulosti je potřeba se o nějakou teorii opřít, a při použití oral history možná víc než jindy. Co vlastně znamená to, co mi lidé řekli? Jak s tím pracovat? Jak to interpretovat? (V práci se několikrát – např. s. 1, nebo v závěru, s. 42 - objeví odkaz k interpretaci materiálu, ale skutečné interpretce jsem si nikde nevšimla.) Velmi vhodné a po ruce by tu bylo nedávno vydané „Dějepisectví mezi vědou a vyprávěním“ J. Horského (2009).

Teoretická neujasněnost (tedy: jakou povahu mají mít vlastně moje data, jaký typ výsledného obrazu z nich skládám) se pak pochopitelně projevuje i dál. Stiborová hledá v podstatě odpověď na otázku, jestli lze BJ Křeč přiřadit k Vaňkovým „ostrůvkům svobody“, *po bok některých punkových a novovlnných skupin, a pokud ano, z jakých důvodů a jakým způsobem byla Křeč těmto ostrůvkům podobná?...Jaký byl její vztah k vládnoucímu režimu...? Jaký měla význam pro své členy a diváky? Bylo jim umožněno se v době nesvobody skrze tvorbu Křeče „svobodně“ realizovat?* (s.2) Právě při snaze najít odpovědi na podobně abstraktní otázky je potřeba mít jasno v předchozím, tedy v teorii. Co znamená „svobodně“? Na jaké úrovni hledáme význam umělecké produkce? atp.

Autorka získává odpovědi poměrně jednoduše: většinou se ptá hlavních protagonistů nebo dalších zúčastněných, někde cituje ze sekundární literatury (nejčastěji z kroniky souboru, publikované 2003) či dalších zdrojů. Prosté odpovědi bez interpretace tu ovšem mají jen malý význam, zejména když – jak proklamuje – *se snaží dobrat co „nejobjektivnějšího“ poznání* (s. 40). Protože doufám, že závěrečné posudky mohou mimo jiné poskytnout autorům určitou zpětnou vazbu, pokusím se ilustrovat svůj pohled na následujícícm: Je-li je cílem práce zjistit, jestli členové BJ Křeč mohli **svobodně** tvořit a realizovat se, co se tím rozumí?

Na prahu dvacítky založili bratři Cabanové se svými přáteli taneční soubor, s nímž občas vystupovali. Někdy měli potíže, někdy ne, zájezd do zahraničí jim nebyl umožněn, kvůli natáčení na zámku v Kuksu byli vyslýcháni ... víceméně balancovali na hraně „povolenosti“ v amatérském prostředí. Ovšem, jak autorka správně píše, za cenu *velké míry autocenzury* (s. 41). Přitom je to právě cenzura, která je běžně chápána jako bariéra svobody.

Podobné (a spojené) je to s otázkou (a)političnosti tvorby a aktivit BJ Křeč. Lze přistoupit na to, že východiska Cabanových nebyla nijak politická. Pokud ale není „političnost“ jasně definována a podstatně limitována, a chápeme-li ji běžně jako ovlivňování věcí veřejných, a připomeneme-li si navíc běžný socialistický pohled na realitu jako výsostně politickou, pak měly aktivity BJK politický charakter. Např. výrok z jedné z her *Náš názor je, ať si každý dělá, co chce* (s.31) v době svého vzniku zněl jako politická proklamace *par excellence*. (Mimochodem, přesně

tohle byl postoj skupiny *The Plastic People of the Universe* – ať si každý dělá a poslouchá, co chce! A právě takový postoj byl v době diktatury proletariátu zásadním politikem. Ostatně lze na to téma shlédnout např. celý seriál *Bigbít* atp.) Je pochopitelné, že tomu, kdo dobu normalizace nezažil, se to může zdát těžko uvěřitelné. A právě proto – kvůli ujasnění si významu svého pohledu i pohledu aktérů, precizování pojmů atd. – by měla sloužit ona chybějící teorie.

Další poznámky jsou vzhledem k předchozímu marginálnější. Druhá kapitola je čistě „překlopeným“ svipem. V zásadě na tom není nic špatného, ale že tu není ani odstraněn budoucí čas (např. *pokud se nám podaří kontaktovat osoby...s. 4*), je trochu příliš ležerní. Podobně ležerní (nebo něco jiného) je vyprávěcí plurál: *jsme se rozhodli..., jak jsme slibovali...* Text se celou dobu tváří, jako by jej psalo víc autorů (což, doufám, není pravda).

U řady údajů chybí uvedení zdroje. Jsou pravděpodobně z některého z rozhovorů, což je ale nutné prokázat. Ostatně přepsané relevantní části rozhovorů, jak je zmiňuje autorka, by byly vhodnou přílohou.

Shrnutí: *kontaktovat bývalé členy Křeče, její diváky...a provést s těmito lidmi rozhovory je možná velice přínosné* (s. 42), ovšem na kvalitní bakalářskou práci je to málo. Práci doporučuji k obhajobě, ale vzhledem k výše uvedenému navrhuji známku dobře.

11. června 2012

Doc. PhDr. Zuzana Jurková, Ph.D.